

Animalisk tvåsamhet.

FOTO SCANPIX

Vi är inte svanar, okej?

REFLEKTION. – Tror du att svanarna också väljer att leva i tvåsamhet på grund av samhällets normer, Cecilia?

Frågorna jag älskar att hata. Frågorna som har tusen dräpande svar.

– Nä, tror du att svanarna glider runt i vassen och diskuterar politik?

Vi sover i pyjamas, beställer hämtmat och äter med kniv och gaffel. Vi har förstås att ta till oss vissa saker och förkasta andra. Vi kan tänka kritiskt. Ändå anser vissa att det är relevant att göra direkta jämförelser mellan människan och svanen, tigern, älgen, ankan, och tusen andra instinktsdrivna varelser.

SÅ FORT VI diskuterar tvåsamhet blir människan plötsligt Djuret. Hon som behöver närhet för att inte förtvina, hon som via dofter kan ana vilken hane som har bäst spermier. Det är inte på grund av gammalt språkbruk som jag skriver hon. Dokument inifrån lyckades nyligen fylla en hel timmes program om singellivet utan en enda manlig singel. Inte för att de är omöjliga att hitta, utan för att Djuret människan, hon som ägnar sitt liv åt att hitta en partner, är just en kvinna.

Att tvåsamhet ses som det naturliga sättet att leva har sina följder. Det är just den norm som möjliggör timplånga program om fenomenet Singeln. Den föder ång-

est hos den som inte hittat den perfekta partnern och tror att hon kommer dö ensam. Den ställer till det för den fränsilda som har misslyckats i detta viktiga livsprojekt.

Och den kvinna som närmar sig fertilitetens sista lyckliga dagar och inte lyckats snärja en man, vad ska hon göra? Vad hon vill, blir ofta svaret. Tiderna förändras och nuförtiden är vi så moderna.

MEN ÅKER HON ner till Köpenhamn och inseminerar så har de flesta något att säga. Är hon inte lite självisk? Barnet måste ju veta var det kommer ifrån. Måste inte ett barn ha en manlig förebild? Annars kan man ju bli kriminell.

Det är provocerande att bli tillsagd hur man ska leva sitt liv. Och det är rent upprörande när det inte bara är jobbiga släktingar som lägger näsan i blöt utan samhället som dikterar villkoren, inte bara i form av normer och förordanden utan helt direkt i form av lagar om sambeskattning och arvsrätt.

Så nej, jag tror inte att svanar känner av samhällets normer. De har, som Sartre sa, inget förhållnings-sätt till sig själva. Men det har vi människor, och det är samhället som formar våra liv, till och med i den intima sfären. ■

Cecilia Köljning

Dagboken. Ett sätt att få vara ostörd med sina känslor och funderingar.

FOTO SCANPIX

Frizon för tanken

Bok: BLÄCK, ÄNTLIGEN! KAN JAG SKRIVA – En studie i kvinnors dagböcker från 1800-talet

Författare: Christina Sjöblad

Förlag: Carlssons

RECENSION. I pronas, förgården till Apollontemplet i Delfi, kunde man läsa sentenser av Greklands sju vise. En av de flitigast citerade är Gnothi seauton – Känn dig själv. Uppmaningen är egentligen orimlig för ingen kan förstå sig själv fullt ut. Däremot kan man granska sina vanor, sitt temperament, sina ställningstaganden och då är det inte säkert att man blir glad. Varför handlar man så ofta tvärt emot sina egna önsningar?

Känn dig själv och lär dig därmed förstå andra. Det är kärnan i den 2 600 år gamla sentensen. Den etiska eller för den delen teologiska aspekten har att göra med inget mindre än livets mening. Självkännedom alltså. Hur går man lämpligtvis tillväga? Ett sätt är att föra dagbok.

Nyligen utkom boken *Bläck, äntligen! kan jag skriva – En studie i kvinnors dagböcker* från 1800-talet av professor emerita Christina Sjöblad (Carlssons). Titeln är ett citat ur Eugénie de Guérins dagbok från 1838.

DEN FÖRSTA FRÅGA man i detta sammanhang ställer sig är varför människor vill skriva dagbok. Den andra är varför de inte låter bli. En intressant iakttagelse i boken är att åtskilliga dagboks-författare beklagar att de inte kan låta pennan vila. Den schweiziske författaren Amiel (1821-81) som

myntade begreppet journal intima jämför sig med en björn i idet, med en ekorre som springer runt i hjulet. Att skriva är för honom ett sätt att drömma eller flanera, men Vad gagnar mig denna oändliga monolog? /.../ Denna historia är melankolisk! Den liknar ett förfelat liv. Han tycker att drömerierna med pennan inte är ett sökande efter sig själv utan en flykt från sig själv.

SÅDANA TANKAR ÅTERKOMMER ofta i kvinnornas dagböcker och det är därför Christina Sjöblad uppehåller sig en del vid Amiel, Narcissus från Genève som han har kallats. Hans dagböcker eller journaler (mer än 14 000 sidor) var de flesta av kvinnorna väl bekanta med. Så även Rousseaus *Bekännelser* och Kierkegaards *Forførelers dagbok* som ingår i *Enten - Eller*. En annan viktig influens är Marcus Aurelius självbeträktelser. Som Christina Sjöblad påpekar förenar han jag-analys med världsåskådningsdiskussion, och detta är en väsentlig sak för de kvinnliga diaristerna.

Nu får emellertid männen finna sig i att spela biroller. Här är det kvinnorna som har ordet. Det var först på 1800-talet som deras röster verkligen hördes.

Visst förekommer litanior över förfelade äktenskap, elaka svärmödrar, patriarkalt förtryck och Gud-ser-mig skräck men det är inte det som överväger. I strängt taget varje dagbok är det i stället längtan efter en frizon, ett eget rum där man får vara ostörd med sina tankar, som ger sig till kända. Detta alltså långt före Virginia

Woolfs feministiska essä *A Room of One's Own* (1929).

Utbildning och ett meningsfullt arbete, protest och förnyelse, känslan av att livet rinner iväg som ett mörkt streck är andra återkommande teman. Ska man göra våld på sina egna känslor, offra sig för att göra andra lyckliga? Det tycker inte en av kvinnorna i Fredrika Bremers *En dagbok*. Gif mig /.../ Nöje, Njutning! Låt mig ha roligt, roligt, roligt! Och sedan – låt mig dö! Så talar en uppriktig människa.

Just detta med uppriktighet och total ärlighet är en huvudkomponent i dagböckerna. Men kan man verkligen nå dit? Är det inte i stället så att alla människor har en bild av sig själva som strider mot omgivningens?

ANAIS NIN MENAR det och understriker att man endast kan finna hennes sanna jag i dagboken. Men hur säker kan man vara på det? Konstnären och författaren Marie Bashkirtseff som dog i lungsot 26 år gammal hann skriva 19 000 sidor. Varje notisbok har mottot *Gloriae cupiditas – Längtan efter Ära eller Ärelystnad*. Hon är så spontan, klarsynt och rolig i sin jagkult att man förlåter henne allt.

Christina Sjöblads genomgång av dagböckerna, ett tjugotal, är både sakkunnig och intellektuellt spänstig. Texturvalen lockar ofelbart till ett närmare studium av de ifrågavarande verken.

Hon har all heder av denna förmåliga bok. ■

Olav Wiström

När spelar mammorna hockey?

JAG BRODERAR MED tråd nr 3808. Och jag sitter och tänker på biltvätt. Det är säsong nu - ni vet, karlar som står med svampar och hinkar och tvättar bil. Just det, karlar. Men är det bara män som tvättar bilar? Nja, förmodligen inte. Men jag har aldrig sett en kvinna tvätta bil.

Jag kommer också att tänka på ishockey. Den spolas isen nere på Kransmossen. Där har jag aldrig sett någon mamma som spelar hockey. Papporna spelar hockey med grabbarna.

Mammorna tittar på, eller gör piruetter i vita skridskor med tjejerna.

Jag läser en artikel i BT om grillning. Det är ju en klassisk klyscha (och sanning?) att det är männen som grillar. Om inte annat är det de som blir skadade när det händer något där vid glöden. Under 20 år har 30 personer dött i eldolyckor i samband med grill/lägereld. 28 av dem var män.

Hur är det hos oss då? Jodå, det är jag som tvättar bilen. Jodå, det är jag som grillar. Men hockeyn då?

Nej, jag spelar inte hockey. Och det har inget att göra med att våra barn är tjejer. Jag kan inte åka skridskor, helt enkelt.

Jag trär upp tråd nr 162 och broderar vidare. ■

MIN SY PÅ SAKEN

KRISTER PERSSON
tf kulturchef